q reginã angelo⁊ ⁊ dominam clara viſione otemplo⁊ ⁊ poſt mo
dicum tempus de carnis ergaſculo ſpiritus egrediens migrauit
ad aſtra. ¶ Quinto ſponſa chriſti debet ſe preparare cibũ parãdo
vt ſponſus ſecũ libenter maneat vnde dñs hortat̃ quẽlibet fidelẽ
dicens Luc. xvij. Para mihi qꝫ cenẽ ⁊ miniſtra mihi donec mãdu
cem ⁊ bibam ⁊ poſt hec mãducabis ⁊ bibis. Quicũqꝫ cũ chriſto
vult in regno celo⁊ manducare ⁊ bibere ille debet chriſto in hoc
mundo cibum miniſtrare. Ille chriſto cibum miniſtrat qui volũta
tem dei perficit. Joh. iiij. Meus cibus eſt vt faciaꝫ voluntatẽ pr̃is
mei qui miſit me vt perficiã opus eius Nõ poteſt homo meliorem
cibũ chriſto preparare qꝫ vt volũtatem dei faciat. Hunc cibuꝫ btã
Clara continue preparauit que toto corde ſtuduit volũtatem dei
pficere. ⁊ qꝛ ipſa voluntatẽ dei impleuit ideo deus eam orantẽ libẽ
ter exaudiuit. vnde legit̃ in legenda eius qꝫ cũ hoſtes quodã tpe
vallaſſent ciuitatẽ Aſſiſij ⁊ Saraceni iam irruiſſent intra clauſt⁊
virginũ beata Clara licet infirma ad hoſtiũ duci ſe iuſſit ⁊ añ ho
ſtes poni pcedente eam capſa argentea in qua corpus domini ſer
uabatur ⁊ cũ inuocaret dominũ ⁊ beatã vginem pro filia⁊ ſua⁊
cuſtodiendo pudore vox quaſi puerilis de ipſa capſa inſonuit di.
Ego ſemper cuſtodiã vos ꝫ ⁊ ciuitatẽ iſtã veſtro munimine vr̃aqꝫ
interuentione defendam ſtatimqꝫ hoſtes per muros quoſ aſcende
rant celeriter exeuntes p orationẽ beate Clare ſunt depulſi. Roge
mus dominũ vt beate Clare interuentione ab hoſtibus nos pte
gat ⁊ ad regnum perducat Amen

¶ De beata virgine. Maria In eius aſſumptione Sermo primus

Multe filie congre. diui. tu ſuper. es vni. puerbio⁊ vltimo.
Jſtud vbum exponit̃ de beata virgine que hodie per glo
rie ſublimitatẽ ſupergreſſa eſt omnes creaturas. ſiue que
in celis ſiue que in terris ſunt. Hodie exaltata eſt ſuper choros an
gelo⁊ ⁊ poſt chriſtum glorioſa reſedit. Nec mi⁊ ſi ſuper omnes an
gelos exaltatur que ſupeminet angelis ⁊ nominis excellentia ⁊ v
tutum prerogatiua. Angeli eni ſunt miniſtri chriſti Mat. x. Acceſ
ſerunt angeli ⁊ miniſtrabant ei ꝫ beata virgo eſt mater chriſti. vñ
ipſa audacter dicit Luce ij. Fili quid feciſti nobis ſic. ſicut vincit an
gelos nominis excellentia vincit etiã eos vtutũ prerogatia Ideo
aſcendebat de deſerto preſentis ſeculi. virga de radice yeſſe olim

exorta. ſ mirabantur electoꝝ anime quenam eſſet que etiam meri
torum virtutibus angeloꝝ vinceret dignitatē. ergo bene dicitur.
Multe fi. cōgrega. ꝛc̄. In quibus verbis duo tangunt̄. pͥmuꝫ eſt di
uerſorū premioꝝ ſufficientia quā poſſident in celo ſancti dei. ſcd̄ꝫ
eſt ſingularis premij excellentia quā poſſidet maria qua omnes ſā
ctos precellit. pͥmū ibi. multe filie cōgre. Scd̄m ibi tu ſuper. es.
¶ Nota ꝙ beata v̉go nō ſolum animas beatoꝝ ſ etiam ſingulos
angelos de ſingulis choris ſupergreſſa eſt in premij excellentia
nec miꝝ q̃ in mundo ſupergreſſa fuerat eos in officij preeminētia
¶ Unde notandū ꝙ in celo ſunt nouē ordines angeloꝛuꝫ qui hoc
modo ſunt diſpoſiti in aſcendēdo. pͥmi ſunt angeli. deinde archā/
geli. deinde Principatus. deinde poteſtates. deinde virtutes. dein
de throni. Dominationes. Cherubin ⁊ Seraphin. Officiū angelo
rum eſt cuſtodire hominēꝫ. ps. Angelis ſuis mādauit de te ꝛc̄. ſed
vnus angelus vnū hominē cuſtodit. niſi forte ſucceſſiue cuſtodiat
plures. ſ. vt poſt mortem vnius deputetur ad cuſtodiam alterius.
Jeronim⁹. Magna eſt dignitas animaꝝ vt vnaqueq̧ angeluꝫ ha
beat ad ſui cuſtodiā deputatū. pro cuſtodia aliū habet vir. alium
vxor. Iſtud officium ſupergreſſa eſt beata virgo que ſimul ⁊ virū
⁊ vxorem cuſtodit. ſi vterq̧ ei debite ſeruit. Audi o marite ſi vxor
tua ſeruit beate virgini in ieiunijs in orationibus genuflexib⁹ fac
ſimile ⁊ beata virgo cuſtodiet te vna cum vxore tua. ſi nō potes ta
lia facere. noli vxorem ꝓhibere volentē talia facere. labora pro vx/
ore in exteriori operatione. ⁊ permitte eam laborare pro te in deuo
tione vt vterq̧ veſtrū cuſtodiri mereatur a beata v̉gine. ipa eꝫ di
cit Ecc̄. xxiiij. Qui creauit me requieuit in tabernaculo meo ⁊ di/
xit m̄ in iacob. i. in viris qui ſunt actiui inhabita. ſupple eos cuſto
diendo ⁊ in iſrahel. i. mulierib⁹ que ſunt ɔtemplatiue hereditare.
ſupple cum eis manēdo. ſic ergo beata virgo excellit angelos in of
ficio cuſtodiendi q̃ ipa ad cuſtodiaꝫ pluriū deputata eſt ⁊ q̃ ipſa
angelos excellebat in officio. merito excellere debuit eoſ in premio
ideo cum eleuaret̄ a mundo ⁊ veniret ad ordinē pͥmū qui eſt āge/
loꝛum illi vidētes eius dignitatē admirantes dixerunt illud Can.
viij. Que eſt iſta que aſ. de deſerto delicijs affluens innixa ſup dile/
ctū ſuū ⁊ cōuerſi ad eā poterāt dicere illud ps. Specie t. ⁊ pulcri.
ꝛc̄. q. d. excellentioꝛ nobis es ideo nō ſum⁹ digni vt in noſtra ſocie

tate ma

tate maneas.ſup nos exaltaberis ꝓcede ⁊ ſublimiorem locum et
regna.¶Officiū archangelorū eſt cuſtodire multitudinē.ſ.prouinci
am vel ciuitatem yſa.lxij.Super muros t.iheruſalē cōſtitui cuſto
des ꝫ vnus archangelus cuſtodit vnā ꝓuinciam.alius aliā. aliū
nāqꝫ archangelum habet Teutonia.aliū autem ffrancia.dicitur
eni Danielis x.ꝙ alius angelus cuſtodit hebreos alius Perſas.
Jſtud officiū ſupergreſſa eſt beata virgo ipa nanqꝫ non tantū vnā
ciuitatem nec tantum vnum populū ꝫ omnem populū chriſtianū
vbiqꝫ terrarum cuſtodit vnde ipa dicit Ecc.xxiiij.Trāſite ad me
omnes qui cōcupiſcitis me ⁊ a generatiōibus meis adimplemini.
Bernardus Jpa eſt preclara ⁊ eximia ſtella ex iacob orta cuiꝰ ra/
dius vniuerſum illuminat mundū Quia ergo habuit officium ex
cellentius Archangelis ergo debuit excellentiorem gloriam poſſi
dere.vnde ipſi poterāt dicere dum peruenit ad eos ꝓcede ⁊ regna
q.d.Nos excellis in noſtra ſocietate nō manebis ſed ſuper nos ex
altaberis¶Officium principatus eſt cuſtodire principes qđ patet
ex nomine quia eni cuſtodiunt principes ideo vocantur Principa
tus¶Nota ꝙ principes excellentiorē habēt angelum qꝫ ruſtici ꝫ h
nō ē propter principiſ nobilitatem quia non eſt perſonarum accep
tor deus .ſed in omni gente que timet deum ⁊ operatur iuſticiam
acceptus eſt illi Actuū decimo.Jmo hoc eſt propter boni cōmu
munis ⁊ totius patrie vtilitatem quia pax principis eſt gaudium
populi.⁊ ad turbationem principis ſequitur turbatio totius pṫie.
vnde ꝙ deus deputat principi excellentiorem angelum qꝫ ruſtico
hoc non facit propter principem ſed potius propter populum.
¶Officium excellētius habuit iſtis beata virgo que non qualēcū
qꝫ principem cuſtodiuit ſed eum qui eſt princeps regū terre.Apoc
primo.Et eum qui eſt rex regum ⁊ dominus dominantiū. Apoca
xix.Nūqꝫ fuit angelus tam ſolicitus circa ꝑncipē ſibi cōmiſſum ſi/
cut beata virgo circa filium ſuum nec mirū quia plus dilexit euꝫ
qꝫ aliquis angelorꝫ terrenū principem ⁊ hoc patet quia cuꝫ puer
remāſiſſet in ihrlꝫ mr̄ reuerſa q̄ſiuit eū cū magno dolore inṫ cog.
⁊ notos.h cōſidera q̄tā ſollicitudinē ⁊ diligentiā habuit circa fili
um ſuū queſiuit cū labore qꝛ reuerſa fuit ꝑ iter vniꝰ diei.q̄ſiuit cū
dolore vn̄ ipa dixit Fili quid feciſti nobis ſic.ego ⁊ pr̄ tuus do.q̄.
te Queſiuit per diuerſas vias qꝛ inter cogna.⁊ no.queſiuit diu.

quia ꝑ triduū. quia ergo habuit officiū excellentius ꝑncipatibus ideo debuit excellentiorē gloriam poſſidere vnde ⁊ ipſi poterāt di/
cere cū ad eos veniret ꝓcede ⁊ regna q. d. maiorem ꝑncipem ⁊ cū
maiori diligentia cuſtodiſti ideo nobiſcum nō manebis q2 maiorē
gloriā ꝓmeruiſti. Officiū eſt poteſtatū demones arcere Tobie. 8.
Apprehendit angelus demonē ⁊ religauit eum. i. poteſtatē abſtu/
lit ei. Quis hominū demonib9 poſſit reſiſtere qui nobis die nocts
q3 inſidiantur niſi angeli eos arcerent ⁊ homines adiuuarēt. Iſtō
officiū beata virgo excellentius habuit q̄a demones arcet ne ho/
minibus noceāt. ſicut patet in quodam milite de quo legitur ꝙ ꝓ
miſerat demoni ꝙ deuotam vxorem ſuam ad eum produceret vt
demon ſe de ea vindicaret. Igitur arripiens iter cum vxore venit
ad quandā eccleſiam quā vxor militis foris eo expectāte ingreſſa
proſtrauit ſe ad orationem ⁊ ſic obdormiuit ⁊ ecce beata virgo in
eius ſpecie egrediens eccleſiam cū predicto milite peruenit ad lo
cum a demone aſſignatū qua viſa demon horribiliter clamans ad
beate virginis imperiū receſſit. Cumq3 militi diceret ſe eſſe matrem
domini ⁊ vxorē eius adhuc dormire in eccleſia. prefatus miles ca
dens in faciē beatam virginē adorauit ⁊ veniā3 impetrauit. Ipſa
quoq3 diſparēte rediit ad eccleſiam miles. ⁊ vxorem inuenit ⁊ q̄d
geſtum eſt narrauit. Legit̄ quoq3 ꝙ cū beatus Anthonius q̄dā3
vice poſt orationē vellet quieſcere demon tam valide guttur eius
ſtrinxit ꝙ fere ſuffocauerat eum. Ipſo autē inuocante beatā virgi/
nem demon confuſus abceſſit. ſic igit̄ ipſa arcet demones. ideo di
citur terribilis vt caſtroꝝ acies ordi. Bernhardus. Nō ſic timent
hoſtes viſibiles qualibet caſtroꝝ multitudinē ſicut aeree poteſta/
tes Marie vocabulū. Audi o homo firmiter credo. ſi demon acce/
piſſet poteſtatē a deo ⁊ iam incepiſſet te ſtrangulare. Si ꝓferres
hoc ſolum nomē Maria de ꝟtute huius nominis ſtatim demō fu/
garetur nec in aliquo nocere poſſet Iudith xiij. Benedixit te deus
in virtute ſua quia ꝑ te ad nihilum redegit inimicos noſtros. Q̄a
ergo habuit officium excellētius poteſtatibus quia nō ſolum pre
ſentia ſua ſicut poteſtates ʒ etiam in abſentia ſua ad ſolius ei9 no
minis inuocationē demones fugat ideo debuit excellentiorē glori
am poſſidere. vnd̄ ⁊ ipſi poterant dicere cum ad eos ꝑueniret ꝓ
cede ⁊ regna q. d. maiorē poteſtatē habes ſuꝑ demones q̄m nos.

ideo maiorem gloriam debes habere. ¶ Officium virtutum eſt fa-
cere miracula. Danielis iij. Angelus domini deſcendit cuꝫ azaria
⁊ ſociis eius in fornacem ⁊ fecit medium fornacis quaſi ventum
roris flantem. Iſtud officium ſcilicet faciendi miracula excellenti-
us habuit beata virgo maria quod patet. Miracula eñi que fiunt
per angelos conuenire poſſunt beate virgini. ſi deus per vnuꝫ an-
gelum facit aliquod miraculum. ſimile vel maius interduꝫ facit ꝑ
alium. Sed miracula facta in beata virgine a deo ſingularia fue-
runt ꝙ deus per creaturam nunq̃ faceret talia. Nunquã eñi faci-
et ꝙ virgo concipiet ⁊ pariet filium ⁊ ꝙ eadem ſit mater ⁊ virgo
⁊ ꝙ eadem ſit mater ⁊ filia reſpectu eiuſdem perſone. iſtud totum
factum eſt in beata virgine yſaie. ſeptimo. Dabit dominus ipſe vo-
bis ſignum. Ecce virgo concipiet ⁊ pariet filium. quia ergo offici-
um excellentius virtutibus deus in ea oſtendit. ideo excellentiorẽ
gloriam habere debuit. vnde ⁊ illi dicere poterant cum ad eos ꝑ-
uenit procede ⁊ regna quaſi diceret. Maiora mirabilia fecit deus
per te q̃ per nos ideo nobiſcum non manebis ſed ad ſubliniorem
locum conſcendes. ¶ Officium dominationũ eſt angelis inferiori-
bus preſidere ⁊ eis precipere vnde dicitur zacharie ij. ꝙ vnus an-
gelus precepit dicens alteri. Curre ⁊ loquere ad puerum iſtum.
Gregorius Quamdiu durat mundus Angeli angelis. demones
demonibus. homines hominibus preſunt. Iſtud officium excellẽ-
tius habuit beata virgo que non ſolum inferioribus angelis. ſed
etiam ſuperioribus angelis preſidet ⁊ precipere poteſt. Omnes ſi-
quidem angeli obediunt ei nec mirum quia ipſa eſt regina celoruꝫ
domina angeloꝝ. vnde Auguſtinꝰ loquens ad beatã virginẽ di.
Si celũ te vocẽ altior es. ſi matrẽ gentiũ te dicã precedis. ſi dñam
angeloꝝ nominẽ per omnia eſſe comprobaris. ꝓpter hoc oẽs an-
geli obediunt ei. Nec mirũ cum ⁊ chriſtus creator angelorũ obedi-
uit ei. non ſolũ ei ſed etiam Ioſeph propter eã. Luce ij. Deſcendit
cum illis ⁊ venit Nazareth ⁊ erat ſubditus illis. ¶ Quia ergo bea-
ta virgo dñationes excellebat in preſidendo. congruuꝫ erat vt ex-
celleret in premio. Unde ⁊ ipſi poterant dicere cum ad eos perue-
niſſet. procede ⁊ regna. q. d. incomparabiliter nos excellis. ideo in
nr̃a ſocietate nõ manebis ꝫ maiorẽ gloriam poſſidebis. Sic patet
qualiter beata virgo ſex ordines angelorum ſcilicet illos qui ſunt

de inferiori gerarchia ⁊ illos qui ſunt de media. Nunc reſtat vide/
re qualiter etiā ſupgreſſa ſit tres ordines qui ſunt de ſuperiori ge
rarchia quoꝝ nomina ſunt hec in aſcendendo Throni. cherubin
⁊ ſeraphin. Ad thronos ſpectat ꝙ deus in eis ſedeat ⁊ hoc eſt p/
pter eorum excellentē puritatem propter qđ dicuntur throni. i. ſe
des dei pſa. lxvi. Celū mihi ſedes eſt. Celum. i. throni qui ratione
puritatis aſſimilanť celo Iſtud officiū excellentius conuenit bea
te virgini in qua deus ſublimius requieuit q̄ȝ in thronis In ipſis ſi
quidē ſolum ſpiritualiter ſm naturā diuinā requieſcit ſed in bea/
ta virgine nō tantū ſpiritualiter ⁊ ſm diuinā naturā ȝ etiā corpo
raliter ⁊ ſm naturā humanā requieuit qꝛ ipſa eū in ſuo vtero no
uem menſibus portauit ⁊ poſtmodū in ſinu ſuo ſepius requieſcere
eū fecit vnde ipſa dicit Ecc. xxiiij. Qui creauit me requieuit in tab
naculo meo. i. in corpore. quia ergo beata virgo thronos excelle/
bat. congruū fuit vt maiorem gloriā haberet. vnde ⁊ ipſi poterant
dicere cum ad eos puenit pcede ⁊ regna q. d. purior nobis es pfe
ctius deus requieuit in te q̄ȝ in nobis ideo ſuper nos exaltaberis.
¶ Ad cherubin ſpectat deum cognoſcere vnđ cherubin interptať
plenitudo ſcientie quia ipſi pfectius deum cognoſcunt q̄ȝ inferio/
res angeli. ȝ certe beata virgo iſtos in cognitione excellit. Quis
eni angeloꝝ tam perfectā cognitionē de deo habere potuit. ſicut
beata virgo que ſplendore diuine gracie ſuper omnes impleta fu/
it vnde Bernhardus de ipſa dicit pfundiſſimam diuine ſapientie
q̄m credi valeat penetrauit abyſſum vt ꝙ ſine pſonali vnione cre
ature condicō patitur luci illi inacceſſibili videatur immerſa quia
ergo beata virgo excellentiorē cognitionē de deo habuit q̄ȝ cheru
bin. Congruū erat vt eos excelleret in gloria vñ ⁊ ipſi poterant di
cere cum ad eos puenit pcede ⁊ regna q. d. maiorem de deo ha/
bes cognitionē ideo locū poſſidebis excellentiorē. ¶ Ad ſeraphin
ſpectat deum ardēter amare vnde etiam ſeraphin inťpretať ardēſ
to ꝙ angeli illi ardeant in dei amore qꝛ deū plus alijs diligunt ⁊
deo magis diunguntᷓ ⁊ vniuntᷓ ¶ Nota ꝙ q̄̄to plus homo diligit
deū tanto magis ei vnitur qꝛ amor ſiue amare ſm Dyo. Eſt vir/
tus vnitiua copulās amantē cum amato. hos etiā btā ꝟgo excel/
lit in amore. ideo ⁊ſi xp̄s ab oibus ē amandus ex toto corde ⁊ ex
tota mēte ⁊ ex tō ꝟtute querēdus. ab ea tñ maxime ardētius cuiꝰ

dn̄s erat ⁊ fili⁹. Nec mirꝫ ſi beata v̓go que eſt mater xp̄i plus dili
gat quā angeli qui ſunt ſerui. vn̄ ip̄a dicit. Eccle. xxiiij. Ego mat̄
pulcre dilectionis. i. xp̄i qui eſt pulcer ⁊ dilectus. Quia ergo btā
v̓go excellebat ſeraphin in dilectōe congruū erat vt eos excellerꝫ
in gloria. vn̄ ⁊ ip̄i potuerūt dicere cuꝫ ad eos perueniret procede
⁊ regna. ꝫ quo poterat vlterius aſcendere cum iā eſſet in ſummo
gradu ſeu ordine angeloꝝ. certe ad thronū filij ei⁹ qui ſuꝑ omneſ
angelos eleuatus eſt ꝓpter qđ ip̄e filius eam letanter alloquitur.
d. Veni electa mea ⁊ ponā te in thronū meū. Iſtud prefiguratū eſt
iij. Re. ij. Poſitus eſt thronuſ matꝛ regis Salomonis iuxta thro
num filij que ſedet a dextris eius Bernar. Quis enarrare ſufficit
q̄ꝫ glorioſe hodie mundi regina ꝓceſſerit ⁊ q̄ꝫto deuotionis affcū
tota in eius occurſū celeſtiū regionuꝫ ꝓdierit multitudo. quibus
vſqꝫ ad thronū glorie canticis ſit adducta cum eo honore quo tā/
ta mater digna fuit. ⁊ cum ea gloria que tm̄ filiū decuit. hanc vir
ginēꝫ nos debemus diligere ⁊ ei fideliter ſeruire vt poſt hanc vitā
ad eius gloriā mereamur in celis videre qđ nobis ꝯcedat ei⁹ fili⁹.

¶ Alius Sermo de beata v̓gine Maria. i eodē feſto 27.

Viderunt eam filie ſyon ⁊ beatiſſimā predicauerūt ⁊ regi
ne. ⁊ cōcubine lau. eam. canti. vi. In verbis p̄miſſis deſcri
bitur btā virgo vt imitabilis ⁊ vt cōmendabilis. vt imita
bilis quia eſt ſpeculū exemplaris hui⁹ vite in via. vt cōmendabiliſ
qꝛ eſt habitaculū ſingularis glorie in patria. Primū tangitur ibi
viderunt eam filie. Scđm ibi ⁊ beatiſſimā predicauerunt. Per fili
as accipe bonos in mundo. per reginas beatos in celo. per concu
binas que ſunt illegittime vxores. accipe peccatores in hoc mūdo
qui deo illegitime ſeruiunt. omnes iſti laudāt beatā virginem. bo
ni quia eam diligunt. peccatores qꝛ de eius miſericordia preſumūt
Beati qꝛ eius gloriā conſpiciunt. Soli eni damnati nō laudāt eā
quia eius patrocinia nunq̄ꝫ ſentient. ¶ Nota ꝙ beata virgo eſt no
biliſſima. miſericordiſſima. ſanctiſſima. beatiſſima. ideo ab omni
bus eſt laudanda. ¶ Primo dico ꝙ eſt nobiliſſima cui⁹ nobilitas
patet non ſolū ex hoc ꝙ fuit ex ſtirpe regia ſed etiā ex hoc ꝙ conce
cepit ⁊ peperit deum. vnde Auguſtin⁹ Nobilitas parientis fuit in
diuinitate naſcentis. Et nobilitas naſcentis in virginitate parien
tis. ¶ Quis vnquam tam nobilem feminam vidit que tam